

**INFORMATOR
MUZEUM
W GRUDZIĄDZU**

R. XVIII, Nr 1 (111)

1-III 1977

Opracowanie redakcyjne: Bożena Sikorska-Nowacka

Winiety: Krzysztof Cander

Zdjęcia: Grudziądzkie Towarzystwo Fotograficzne „Kontrasty”

Klische: Zakłady Graficzne Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych w Bydgoszczy

Druk: Zakłady Graficzne w Toruniu — Zakład nr 3 w Grudziądzu

Muzeum w Grudziądzu przy ul. Wodnej 3/5 (Działy: Archeologia, Etnografia, Sztuka, Naukowo-Oświatowy) i ul. Spichrzowej 9 (Dział Historii) jest otwarte: we wtorki i piątki w godz. 10—18, w środy, czwartki i soboty w godz. 10—15 (w wolne soboty w godz. 11—19), w niedzielę i święta w godz. 10—14. W poniedziałki i dni poświęczone Muzeum jest zamknięte. We wtorki wstęp bezpłatny. W pozostałe dni opłata wynosi: normalna — 4 zł, ulgowa — 2 zł, a dla młodzieży szkolnej i wojska w grupach powyżej 10 osób — 1 zł od osoby. Wycieczkom i grupom zgłoszonym uprzednio w Dziale Naukowo-Oświatowym zapewnia się przewodnika.

WYSTAWY S-T-A-Ł-E

+ NAJDAWNIEJSZE DZIEJE PÓŁNOCNEJ CZĘŚCI ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ
+ WZCZESNOSREDNIOWIECZNE GRUCZNO, gmina SWIECIE n. WISŁĄ

+ HISTORIA GRUDZIĄDZA
+ GALERIA WSPÓŁCZESNEGO MALARSTWA POMORSKIEGO

WYSTAWY CZASOWE

MALARSTWO OBCE XVII—XVIII WIEKU ZE ZBIORÓW MUZEUM OKRĘGOWEGO W BYDGOSZCZY. Wystawa złożona z 37 obrazów malarzy włoskich, francuskich, niemieckich i holenderskich z XVII i XVIII wieku, udostępniona w naszym Muzeum przez Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy w okresie od 18 października 1976 r. i nadal czynna przez cały I kwartał 1977 r.

„OPOWIEŚĆ O GDAŃSKU”. Wystawa rysunków dziecięcych i wykonanych na ich podstawie gobelinów przez tkaczki Spółdzielni Pracy Rękodzieła Artystycznego „Artes” w Gdańsku, udostępniona w grudziądzkim Muzeum przez Muzeum Historii Miasta Gdańska. Kolekcja prezentuje najlepsze prace, nadesłane na ogólnopolski konkurs rysunkowy dla dzieci, poświęcony Gdańskowi. Została ona otwarta w naszym Muzeum 27 stycznia 1977 r.

MALARSTWO HENRYKA RACHAŁSKIEGO. Indywidualna wystawa twórczości malarstwa współczesnego artysty plastyka z Opola, absolwenta

ASP w Krakowie, prezentująca na przykładzie 40 obrazów dorobek z lat 1971—1976. Ekspozycja była czynna w grudziądzkim Muzeum od 5 do 26 lutego 1977 r.

TEMATYKA KOPERNIKOWSKA W MEDALIERSTWIE. Wystawa ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Toruniu, zorganizowana w naszym Muzeum z okazji VI Dni Astronomii i Astronautyki, przedstawiająca najciekawsze wersje portretu Kopernika i jego idei w ujęciu medalierskim. Na całość składało się 140 medali polskich i zagranicznych (m.in. z USA, Australii, RFN, CSRS), wybitych w okresie od XVIII wieku do czasów współczesnych. Ekspozycja była dostępna w salach grudziądzkiego Muzeum od 18 lutego do 22 marca 1977 r.

WYSTAWA WSPÓŁCZESNEJ GRAFIKI CZECHOSŁOWACKIEJ. Ekspozycja zbiorowa trójki współczesnych grafików z ČSRS: Kamili Štanclovej, Dušana Kallaya i Stano Dusika, zorganizowana w naszym Muzeum — wspólnie z Czechosłowackim

Ośrodkiem Kultury i Informacji w Warszawie oraz Toruńskim i Grudziądzkim Towarzystwami Kultury — w ramach wojewódzkich Dni Kultury Czechosłowacji. Na wystawę złożyło się ogółem 59 prac graficznych, które można było oglądać w dniach od 1 do 15 marca 1977 r.

MALARSTWO KIEJSTUTA BE-

REŻNICKIEGO. Indywidualna wystawa prac artysty plastyka z Gdańska, absolwenta PWSSP w Gdańsku, obecnie docenta tejże uczelni. Prezentuje ona 32 obrazy, dając przegląd twórczości tego malarza w minionych kilku latach. Ekspozycja została otwarta w salach grudziądzkiego Muzeum dnia 25 marca 1977 r.

WYSTAWY RUCHOME

- I. KLUB MIĘDZYKAZŁADOWY ZW. ZAW. PRACOWNIKÓW PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO I CUKROWNICZEGO W GRUDZIĄDZU
 1. Pejzaże Iwana Szyszkina w reprodukcji (kontynuacja z 1976 r.) — 1.I.—31.III.1977 r. (przedłużona).
- II. KLUB „POLIGRAFA” w GRUDZIĄDZU
 1. Grafika Leona Wyczółkowskiego w reprodukcji — od 8.II.1977 r. (zestaw I).
- III. KLUB przy ul. JAGIELLOŃCZYKA w GRUDZIĄDZU
 1. Żołnierz polski w malarstwie — od 4.I.1977 r.
- IV. KLUB SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ w GRUDZIĄDZU
 1. Grudziądz 1945 w fotografii — od 3.III.1977 r.
- V. KLUB „RUCHU” w MARUSZY k. GRUDZIĄDZA
 1. Kwiaty w malarstwie (kontynuacja z 1976 r.) — 1.I.—25.III.1977 r.
 2. Grafika Leona Wyczółkowskiego w reprodukcji (zestaw II) — od 26.III.1977 r.
- VI. KLUB W GRUPIE k. GRUDZIĄDZA
 1. Kostium francuski XVIII—XIX w. — 4.I.—16.II.1977 r.
 2. Grafika Leona Wyczółkowskiego w reprodukcji (zestaw II) — 19.II.—17.III.1977 r.
 3. Malarstwo polskie w reprodukcji — od 18.III.1977 r.

ARCHIWALIA Z ZAKRESU HISTORII NAJNOWSZEJ W ZBIORACH DZIAŁU HISTORII MUZEUM W GRUDZIĄDZU

Zbiór archiwaliów Działu Historii Muzeum w Grudziądzu liczy 275 jednostek inwentarzowych, z czego materiały dotyczące historii najnowszej — z lat 1918—1962 — stanowią ok. 62⁹/₁₀%. W przeważającej części związane są one z historią Grudziądza, lecz znajdują się tu także pojedyncze dokumenty o zasięgu szerszym, ogólnopolskim, lub dotyczące innych miast — np. Torunia czy Gdańsk. Dzielią się one na cztery zasadnicze grupy:

1. Dokumenty z okresu międzywojennego.
2. Dokumenty z okresu okupacji hitlerowskiej.
3. Dokumenty dotyczące Armii Polskiej w Wielkiej Brytanii.
4. Dokumenty z okresu Polski Ludowej.

Dokumenty z okresu międzywojennego

Znajdują się tu pojedyncze dokumenty ilustrujące różnorodne aspekty życia politycznego, gospodarczego i kulturalnego — łącznie 43 jednostki inwentarzowe. Do ciekawszych należą dwujęzyczne ulotki propagandowo-wyborcze, jedna — wydana 16 maja 1920 r. w Gdańsku przez Polski Komitet Wyborczy na Obwód Wolnego Miasta Gdańska — przedstawiająca polski program wyborczy, druga — wydana przez Niemiecki Komitet Wyborczy, adresowana do „Robotników i mniejszości narodowych” — dotycząca wyborów do senatu (MG/AR/62, 63). Te dwie odmienne odczyty są odbiciem tarć politycznych w Polsce, wkrótce po odzyskaniu niepodległości.

W zbiorach brak dokumentów ilustrujących istnienie w Grudziądzu silnego ośrodka przemysłowego i ruchu robotniczego. Tematu tego dotyczą jedynie dwa dokumenty o całkowicie różnym charakterze — bogato ilustrowany, z czterojęzycznym tekstem, prospekt reklamowy „Herzfeld & Victorius. T. A. Grudziądz. Odlewnia żelaza. Tłocznia blachy. Emaliernia” (MG/AR/74) oraz „Poufne pismo Grudziądzkiego Starosty Grodzkiego do Pomorskiego Wydziału Bezpieczeństwa w Toruniu” w sprawie rozrzucenia ulotek komunistycznych „Do młodzieży robotniczej i chłopskiej” z 31.III.1933 r. (MG/AR/79).

Wśród archiwaliów dotyczących życia kulturalnego warto wyróżnić materiały związane z działalnością Pomorskiej Szkoły Sztuk Pięknych, kierowanej przez Wacława Szczeblewskiego. Należą do nich plakat i katalog Wystawy Sztuk Pięknych Artystów Pomorskich w Grudziądzu, urządzonej przez Radę Pomorską w dniach od 5 czerwca do 1 września 1921 roku (MG/AR/224 i 225) oraz plakat — Pierwsza Pomorska Wystawa Rolnictwa i Przemysłu w Grudziądzu, która trwała od 26 czerwca do 6 lipca 1925 roku (MG/AR/223).

Osobną grupę tworzą dokumenty dotyczące różnego rodzaju akcji, w których brali udział mieszkańcy Grudziądza. Są wśród nich kwity za dary złożone na Skarb Polski w 1918 r. (MG/AR/64) i na rzecz Obywatelskiej Pożyczki Narodowej w 1933 r. (MG/AR/268), fotokopia aktu erekcyjnego Pomnika Niepodległości (MG/AR/186) itp. Dość liczny zespół — 18 jednostek inwentarzowych — tworzą dokumenty związane z garnizonem grudziądzkim. Przeważają tu legitymacje szkół wojskowych — Szkoła Pilotów L.O.P.P. im. gen. Orlicz-Dreszera w Grudziądzu (MG/AR/76), legitymacje odznak pamiątkowych — 18 pułku ułanów pomorskich (MG/AR/158, 238) i 16 pułku artylerii polowej (MG/AR/157), książeczki wojskowe (MG/AR/229), świadectwa ukończe-

nia Szkół Podoficerskich — 18 p. ul. pom. i 64 pułku piechoty (MG/AR/237, 253). Do ciekawszych eksponatów należy patent oficerski por. 64 p.p. (MG/AR/261) oraz album — Obóz Szkolny Kawalerii, luty 1927 r. (MG/AR/75). Warto tu także wspomnieć o — nie związanym z Grudziądzem — albumie z karykaturami Jotesa, przedstawiającym oficerów i podoficerów 85 pułku strzelców wileńskich w Nowowilejce (MG/AR/188).

O udziale grudziądzan w walkach o wyzwolenie Polski w okresie I wojny światowej mówią przede wszystkim dyplomy i wyróżnienia Związku Powstańców i Wojaków O.K. VIII, Związku Weteranów Powstań Narodowych, Komitetu Organizacyjnego byłych Więźniów Ideowych i Politycznych na Poznańskie oraz Komendy Wojewódzkiej Zachodniej Straży Obywatelskiej na Pomorzu (MG/AR/81, 209, 249).

Plakat reklamujący I Pomorską Wystawę Przemysłu i Rolnictwa w Grudziądzu, opracowany przez W. Szczeblewskiego

STAROSTWO POWIATOWE - GRODZKIE
GRUDZIĄDZKIE

Grudziądz, dnia 14 marca 1945 r.

Nr. 2/11

ROUFNE

Przy odpowiadaniu należy podać pow. Nr. pliku

Do

Urzędu Wojewódzkiego Pomorskiego

wydział bezpieczeństwa

w/ Torunia

I nocy z dnia 30 na 31.III.45 r. zostały rozrzucone w mieście Grudziądz ulotki komunistyczne w wielkiej ilości i jednego rodzaju. Ulotki są zastylone: „Do młodzieży robotniczej i chłopkiej” z podpisem K.O.R.F.P. Pomorskiego 10033. Ulotki zawierają protest przeciw wszelkim uszczupleniom praw robotniczych.

Dołączam ulotkę dołączam.

Starosta grodzki

w/z

Selmer
referendarz

0228 B 1895

Pismo starosty grodzkiego informujące władze zwierzchnie o rozrzuconiu w Grudziądzu ulotek komunistycznych

Dokumenty z okresu okupacji hitlerowskiej.

Ta grupa dokumentów liczy łącznie 67 jednostek inwentarzowych. Dotyczą one w większości przypadków mieszkańców Grudziądza. Wśród nich wyróżnić można zbiór rozmaitych dokumentów rejestrujących ludność i stwierdzających tożsamość, przepustki i zaświadczenia. Do dokumentów tych należą karty rozpoznawcze (Kennkarte), karty pracy (Arbeitskarte), książeczki pracy (Arbeitsbuch) i naszywki z literą „P”, karty kontrolne (Kontrollkarte), legitymacje (Ausweis) itp. (MG/AR/91, 162, 164, 165, 167, 159, 212, 239, 241, 203).

Osobny dział tworzy korespondencja dyrekcji Muzeum z okresu okupacji (MG/AR/83, 85, 214) ².

Niewielką grupę stanowią odpisy dokumentów mówiących o procesach i wyrokach śmierci na mieszkańcach Grudziądza. Znajduje się tu zawiadomienie o rozprawie przeciw Tadeuszowi Kaubemu i jego towarzyszom — członkom grudziądzkiej

„Roty”, powiadomienie o skazaniu na śmierć Jana Glazy oskarżonego o „zdradę stanu i rozkład siły zbrojnej” (MG/AR/160, 92) ³ oraz pojedyncze listy z więzień i obozów koncentracyjnych.

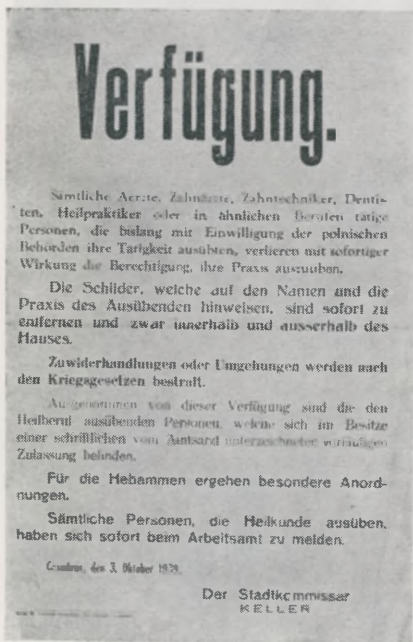
Oddzielnie należy wymienić „Album jeńców II c”, wydany w 1943 r. w Woldenbergu, zawierający drzeworyty ukazujące najróżniejsze aspekty obozowego życia (MG/AR/148). Autorami prac zawartych w „Albumie” są: Stanisław Żukowski, Marian Stępień oraz spółka autorska Jan Knothe i Stefan Michalski.

Największą grupę — 23 jednostki inwentarzowe — tworzą obwieszczenia i rozporządzenia wydawane przez władze niemieckie dla Grudziądza. Większość z nich pochodzi z 1939 roku — 2 egz. z września, 6 egz. z października, 4 egz. z listopada. Z roku 1940 w zbiorach znajduje się 8 rozporządzeń z różnych miesięcy, z 1941 roku — tylko jedno. Obwieszczenia te podpisywali zazwyczaj: Bruno Keller —

Oberbürgermeister, mjr. Ohrt — Polizeidirektor oraz Schikorr — odpowiedzialny za sprawy szkolnictwa. Do najciekawszych z nich należy dwujęzyczne obwieszczenie z 4 września 1939 r. dotyczące zachowania spokoju i spełnienia zarządzeń władz cywilnych i wojskowych (MG/AR/86) ¹. Z 27 września pochodzi rozporządzenie o rozwiązaniu polskich związków i stowarzyszeń (MG/AR/108); 31 października i w listopadzie 1939 r. wydano rozporządzenia o zajęciu majątku polskiego przez władze niemieckie (MG/AR/113, 116). O wznowieniu nauki w szkołach mówia ogłoszenia z października 1939 i 1940 roku (MG/AR/96, 97). Godzinę policyjną dla ludności cywilnej wprowadził rozkaz komendantury z 22 października 1939 r. (MG/AR/112). Rozporządzenie o zakazie wykonywania czynności przez polskich lekarzy, dentystów i techników dentystrycznych wydano 3.X.1939 r. (MG/AR/111). Obowiązek zgłaszania rzeczy posiadanych po wysiedlonych Polakach nakładało ogło-

Strona tytułowa „Albumu jeńców II c”, wydanej w 1943 r. w Woldenbergu

Rozporządzenie o zakazie wykonywania czynności zawodowych przez polski personel medyczny

szenie z 30 listopada 1941 r. (MG/AR/126).

Poza tym w zbiorach Muzeum znajdują się obwieszczenia niemieckie wydawane dla Torunia, Gdańska i Gdyni. Warto tu wspomnieć o rozporządzeniu z 21 września 1939 r. wydanym w Gdańsku, a dotyczącym posiadania broni (MG/AR/102) oraz o rozporządzeniu z 14 września 1939 r. wydanym w Gdyni, które mówi o zastosowaniu kary śmierci w razie nieprzestrzegania zarządzeń oraz o obowiązku oddania polskich mundurów lub ich części (MG/AR/100).

Ścisłe z Grudziądzem związane są ulotki radzieckie, adresowane do żołnierzy i oficerów garnizonu grudziądzkiego, wzywające do kapitulacji — „An die Garnizon Graudenz” i „Die Krimkonferenz der drei Grossmächte” (MG/AR/183, 184). Z tego też okresu pochodzi gazeta „Die Graudenzer Front” Nr 23 z 23 lutego 1945 r., wydawana w celu podniesienia morale niemieckiego żołnierza (MG/AR/191). Przegląd materiałów związanych bezpośrednio z okupacją hitlerowską miasta kończy „Rozkaz Nr 1” wydany przez komendanta miasta Kirillowa 7 marca 1945 r. — w dzień po kapitulacji twierdzy grudziądzkiej (MG/AR/149).

Do tej grupy eksponatów należą także niemieckie plakaty propagandowe, których zadaniem było ośmieszenie aliantów i ich przywódców — Roosevelta, Churchilla i Stalina (MG/AR/83, 98, 182), antynie-

mieckie ulotki propagandowe drukowane przez aliantów (MG/AR/88, 89) oraz niemieckie ulotki antypropagandowe mające chronić Niemców przed napływem niewiściwych informacji (MG/AR/90).

Dokumenty dotyczące Armii Polskiej w Wielkiej Brytanii

W grupie tej znajdują się dokumenty z lat 1945—1947 dotyczące problemów związanych z powrotem żołnierzy polskich do kraju — łącznie 31 jednostek inwentarzowych. Są to apele i odezwy — wydawane przez Centralny Wojskowy Komitet Powrotu do Ojczyzny (MG/AR/140) oraz Polskie Organizacje Polityczne w W. Brytanii (MG/AR/139, 142, 143) — wzywające do podporządkowania się Rządowi Jedności Narodowej, odwołujące się do patriotyzmu Polaków. Do tych samych zagadnień odnoszą się ulotki i formularze

Polskiego Korpusu Przysposobienia i Roznieszczenia (Polish Resettlement Corps) regulujące sprawy przeniesienia do rezerwy, ewentualnego zatrudnienia i powrotu do kraju (MG/AR/131—137, 257), a także drobne dokumenty takie, jak: przepustki, bilety na przejazd, zaświadczenia o pobycie w obozach jenieckich, legitymacja b. jeńca wojennego (Identity Card ex Prisoner of War), książeczka uposażenia oficera itp. (MG/AR/114—147, 242, 243, 245). Wszystkie te dokumenty należały do mieszkańców Grudziądza.

Dokumenty z okresu Polski Ludowej (1945—1962)

Jest ich niewiele — łącznie 18 jednostek inwentarzowych. Wszystkie dotyczą Grudziądza lub mieszkańców miasta. Znajdują się wśród nich dokumenty związane z powrotem Polaków do kraju z przymusowych robót w Niemczech (MG/AR/163), z W. Brytanii (MG/AR/198), kilka zarządzeń dotyczących poboru w 1949 r., narodowego spisu powszechnego w 1950 r., obchodów uroczystości 8 rocznicy wyzwolenia w 1952 r. i wyborów do Sejmu i Rad Narodowych w 1961 r. (MG/AR/150—154).

Obok tego typu dokumentów znalazły się tu także dyplomy uznania za pracę społeczną w GZPG (MG/AR/264, 265), przy likwidacji analfabetyzmu — z r. 1951 (MG/AR/267) i w kampanii wyborczej do Sejmu — z r. 1952 (MG/AR/266).

Dział Historii Muzeum w Grudziądzu stara się uzupełniać zbiór archiwaliów z zakresu historii najnowszej miasta poprzez apele do mieszkańców miasta, spotkania przy okazji organizowanych wystaw, współpracę ze szkołami, organizacjami społecznymi i towarzystwami naukowymi działającymi na tym terenie. W wypadku oryginałów niedostępnych wykonujemy fotokopie lub odbitki kserograficzne interesujących nas dokumentów.

Należy podkreślić, że 90% archiwaliów znajdujących się w zbiorach Muzeum w Grudziądzu pochodzi z darów mieszkańców miasta i okolic.

ANNA WAJLER

1. Stan wg księgi inwentarzowej archiwaliów na dzień 31.XII.1976 r.
2. Muzeum posiada także zbiór codziennej prasy niemieckiej z tego okresu zbieranej przez ówczesnego dyrektora Muzeum dr Hansa Bernarda Meyera.
3. Oryginały znajdują się u rodzin straconych.
4. Dnia 4 września wojska niemieckie zajęły Grudziądz. Tego samego dnia tymczasowy prezydent miasta Damazy Raczkowski zdał władzę na ręce przedstawiciela Wehrmachtu.

Z NASZEGO MUZEUM

* Działalność ekspozycyjną grudziądzkiego Muzeum w roku 1977 inaugurowała wystawa czasowa gobelinów i rysunków dziecięcych pn. „Opowieść o Gdańsku” — ze zbiorów Muzeum Historii Miasta Gdańska — otwarta w dniu 27 stycznia. Uroczystość otwarcia wystawy — przygotowane w ramach obchodów Międzynarodowego Roku Dziecka, ogłoszonego przez Zgromadzenie Ogólne ONZ — zgromadziła w Muzeum licznych gości, wśród których byli przedstawiciele władz miejskich, towarzystw i instytucji kulturalnych, liczne grono nauczycieli i młodzieży (ponad 80 osób). Obecni byli także reprezentanci miast Olsztyna, Fromborka, Lizbarka Warmińskiego i Torunia, podpisujący w tym dniu w grudziądzkim ratuszu umowę o współpracy miast kopernikowskich. Po przywitaniu zebranych głos zabrał mgr Henryk Wojtalewicz, przewodniczący Miejskiego Komitetu FJN i zarazem wiceprezes Zarządu Miejskiego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, który w nawiązaniu do wystawy mówił interesująco o idei Międzynarodowego Roku

Zaproszeni goście — wśród nich na pierwszym planie od prawej: Hilary Alwin — dyrektor RSW „Prasa-Książka-Ruch” w Grudziądzu, mgr Jan Bettejewski — prezydent miasta Grudziądza, mgr Henryk Wojtalewicz — prezes Sądu Rejonowego w Grudziądzu — zwiedzają w dniu otwarcia wystawę gobelinów i rysunków „Gdańsk w oczach dziecka”

Dziecka i wkładzie Polski w tę problematykę na forum ONZ. Wystawa „Opowieść o Gdańsku” to kolekcja 33 rysunków dziecięcych i ich wiernych kopii w technice gobelinowej, wykonanych przez tkaczki Spółdzielni Pracy Rękodziela Artystycznego „Artes” w Gdańsku. Była ona już eksponowana — z ogromnym powodzeniem — za granicą (Finlandia), a następnie przekazana przez Spółdzielnię „Artes” do zbiorów Muzeum Historii Miasta Gdańska. Wystawa ukazuje Gdańsk widziany oczami dziecka, stąd tyle w nim barw, urzekającego piękna, siły witalnej i baśniowości, Gdańsk, jakim go widzą lub chcieliby widzieć dzieci. Od pierwszych chwil otwarcia ekspozycja cieszyła się dużym zainteresowaniem.

* Kolejną wystawą czasową grudziądzkiego Muzeum w pierwszym kwartale 1977 r. było malarstwo Henryka Rachfalskiego, dostępne dla zwie-

dzających od 5 do 26 lutego br. Otwarcie ekspozycji — złożonej z 40 prac olejnych powstałych w minionych 6 latach — połączone było ze spotkaniem z autorem prac, przybyłym na tę okazję z Opola. Komentarz słowny artysty bardzo zbliżył widzom jego prace, urzekające swą gamą kolorystyczną i zawartą w nich treścią. Do wystawy wydrukowany został katalog, w opracowaniu Bożeny Sikorskiej-Nowackiej, w nakładzie 200 egzemplarzy, zawierający recenzje prac (pióra Antoniego Adamskiego i Marty Romanowskiej), notkę biograficzną, spis eksponowanych obrazów oraz kilka ich reprodukcji. Wystawę obejrzało ogółem 1 109 osób, w tym 27 wycieczek z 642 uczestnikami.

* W ramach grudziądzkich VI Dni Astronomii i

Astronautyki została otwarta w dniu 18 lutego br. w salach naszego Muzeum wystawa pt. „Tematyka kopernikowska w medalierstwie” ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Toruniu. Na otwarcie wystawy przybyli przedstawiciele władz partyjnych i administracyjnych Grudziądza, reprezentanci instytucji kulturalnych, towarzystw naukowych i placówek oświatowych. Słowo wstępne

Henryk Zenon Rachfalski (z prawej) podczas wernisażu swej wystawy i spotkania autorskiego w salach naszego Muzeum

wyłosiła mgr Bożena Michalska-Kaczor, st. asystentka Działu Historii naszego Muzeum, która następnie oprowadzała obecnych po ekspozycji. Wystawa wzbudziła duże zainteresowanie — tak ze względu na temat jak i ogromną różnorodność pokazanych medali polskich i zagranicznych — czego dowodem była frekwencja zwiedzających: od 18 lutego do 22 marca br. obejrzało ją ogółem 1 641 osób, w tym 42 wycieczki z 1 083 uczestnikami.

Fragment ekspozycji „Tematyka kopernikowska w medalierstwie”

* Z okazji wojewódzkich Dni Kultury Czechosłowacji zorganizowano w naszym Muzeum uroczysty Wieczór Muzealny w dniu 1 marca 1977 r., w którego programie znalazły się: **otwarcie wystawy współczesnej grafiki ČSRS** (trzech autorów: Kamili Štanclovej, Dušana Kallaya i Stano Dusika) oraz **koncert instrumentalistów słowackich: Grety Hrdy — skrzypce i Otakara Šebesty — fortepian**. Wystawa prezentowała 59 prac grafiki książkowej i ekslibrisów, które obejrzało do 15 marca br. (dzień zamknięcia ekspozycji) ogółem 655 osób, w tym 19 wycieczek z 484 uczestnikami. Natomiast w programie koncertu, wykonanego przez słowackich solistów, znalazły się utwory J. Brahmsa, L. Janáčka i A. Dworzaka. Wieczór Muzealny zgromadził w Muzeum liczne grono uczestników, którzy wysłuchali m.in. przemówienia sekretarza ambasady ČSRS w Warszawie oraz prezydenta miasta Grudziądza. Współorganizatorami imprezy byli: Czechosłowacki Ośrodek Kultury i Informacji w Warszawie oraz Toruńskie i Grudziądzkie Towarzystwa Kultury.

* W ramach systematycznych prezentacji twórczości współczesnych polskich artystów Muzeum nasze przygotowało **wystawę malarstwa Kiejstuta Bereźnickiego** (Gdańsk), otwierając ją — z udziałem autora — w dniu 25 marca br. Do licznie zebranych uczestników otwarcia wystawy wygłosił

słowo wstępne dr Tadeusz Marciniak — pracownik naukowy Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu — wprowadzając widzów w arkaana twórczości malarzkiej K. Bereźnickiego. Następnie sam autor prac odpowiadał zainteresowanym na liczne pytania. Z okazji wystawy Muzeum nasze wydało katalog, opracowany przez Bożenę Sikorską-Nowacką, w nakładzie 500 egzemplarzy, obejmujący: fragmenty rozmowy z autorem prac, notkę biograficzną, spis ekspozowanych obrazów oraz 10 ich reprodukcji.

Kiejstut Bereźnicki (z prawej) w czasie rozmowy z dr. T. Marciniakiem na spotkaniu autorskim w grudziądzkim Muzeum

* W pierwszym kwartale 1977 r. odbyły się w naszym Muzeum następujące imprezy muzyczne, współorganizowane z Grudziądzkim Towarzystwem Kultury (z wyjątkiem dwóch koncertów Szkoły Muzycznej w dniu 30 stycznia br.):

- w dniu 5 stycznia br. recital wokalistów amerykańskich: **Bianche A. Foreman (alt)** i **Charles Brown (bas-baryton)**, przy akompaniamencie fortepianowym Andrzeja Ferbera. W programie: pieśni Haendla, pieśni gospels i negro spirituals. Na bis soliści wykonali fragmenty z opery Gershwina „Porgy and Bess”. Koncert wzbudził ogromny aplauz licznie zebranych słuchaczy (120 osób),
- w dniu 30 stycznia br. — dwa koncerty z okazji jubileusza 25-lecia Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia w Grudziądzu: w godzinach przedpołudniowych — występ zespołu „Ad Deliberandum”, po południu — **popis uczniów szkoły**. Obie imprezy cieszyły się dużym zainteresowaniem grudziądzan; frekwencja wyniosła ogółem 260 osób. Organizatorem koncertów była Państwowa Szkoła Muzyczna w Grudziądzu,
- w dniu 23 lutego br. — koncert zespołu **Capella Bydgosiensis Filharmonii Pomorskiej im. I. Paderewskiego w Bydgoszczy** pod dyrekcją **Jana Roehla**, z udziałem solistów: **Anny Marcoń (sopran)**, **Andrzeja Szweda (tenor)**, **Piotra Gasdy (baryton)** oraz **Ewy Stąporek (flet)**. W programie: J. Haydn — Symfonia nr 88, Fr. Schubert — Msza g-dur, A. Hoenegger — Symfonia na trąbkę i smyczki. Koncert zgromadził w Muzeum 80 słuchaczy.

Wokaliści amerykańscy: Blanche A. Foreman (na pierwszym planie) i Charles Brown (w głębi) w salach naszego Muzeum podczas koncertu w dniu 5 stycznia 1977 r.

* W ramach stałej akcji odczytowej odbyły się w naszym Muzeum w ciągu trzech pierwszych miesięcy 1977 r. prelekcje, spotkania autorskie i lekcje poglądowe dla łącznej liczby 1 009 osób: w tym — 13 prelekcji, 2 spotkania autorskie i 10 lekcji poglądowych dla uczniów szkół podstawowych i średnich.

* Frekwencja zwiedzających wystawy w gmachu Muzeum w I kwartale 1977 r. wyniosła ogółem 4 212 osób, w tym 85 wycieczek z 2 360 uczestnikami.

(bos.)

WYDAWNICTWA NADESŁANE

Acta Universitatis Nicolai Copernici. Archeologia, t. 5, Toruń 1975 (nadesł. Instytut Archeologii i Etnografii UMK w Toruniu).

Bielewicz M. — Bibliografia Pomorza Gdańskiego za rok 1961, Wrocław 1973 (nadesł. Biblioteka Gdańska PAN w Gdańsku).

Bonner Hefte zur Vorgeschichte, nr 11, Bonn 1976 (nadesł. Instytut für Vor- und Frühgeschichte der Universität Bonn).

Burchard H. — Skorowidz osobowy, geograficzny i rzeczowy do tomów 1—25 „Sprawozdań Archeologicznych”, Wrocław 1976 (nadesł. Redakcja „Sprawozdań Archeologicznych” w Krakowie).

Fontes Archaeologici Posnanienses, t. 25 — 1974, Poznań 1975 (nadesł. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu).

Informator Archeologiczny. Badania — Rok 1975, Warszawa 1976 (nadesł. Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków MKiS w Warszawie).

Koszalińskie Zeszyty Muzealne, t. 5, Koszalin 1975 (nadesł. Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Koszalinie).

Kunstjahrbuch der Stadt Linz 1974/75, Wien 1975 (nadesł. Stadtmuseum Linz w Austrii).

Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za lata 1970—1972, Rzeszów 1975 (nadesł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie).

Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, nr 19, 20 — 1974, Rzeszów 1976 (nadesł. Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku).

Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne, t. 3, Warszawa 1975 (nadesł. Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie).

Materiały Zachodniopomorskie, t. 18, Szczecin 1972 i t. 19, Szczecin 1973 (nadesł. Muzeum Narodowe w Szczecinie).

Muzea Walki, t. 9, Warszawa 1976 (nadesł. Muzeum Historii Polskiego Ruchu Rewolucyjnego w Warszawie).

Neue Museumskunde, R. 19, Berlin 1976 i R. 26, Berlin 1977 (nadesł. Redakcja „Neue Museumskunde” w Berlinie).

Opolski Rocznik Muzealny, t. 8, Kraków 1975 (nadesł. Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu).

Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej, z. 12, Kórnik 1976 (nadesł. Biblioteka Kórnicka PAN w Kórniku).

Pomorania Antiqua, t. 6, Wrocław 1975 (nadesł. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku).

Prace Muzeum Ziemi, nr 25, Warszawa, 1976 i nr 26, Warszawa 1977 (nadesł. Muzeum Ziemi PAN w Warszawie).

Remer J. — **Studia z muzealnictwa i konserwatorstwa (wybór prac)**, t. 1 — **Studia z muzealnictwa**, t. 2, cz. 1 i 2 — **Studia z konserwatorstwa**, Warszawa 1976 (nadesł. Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie).

Rocznik Muzeum Narodowego Rolnictwa w Szreniawie, t. 9, Poznań 1976 (nadesł. Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie).

Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego, t. 9, Kraków 1975 (nadesł. Muzeum Narodowe w Kielcach).

Uczestnicy spotkania z opolskim artystą malarzem H. Rachfalskim w grudziądzkim Muzeum w dniu 5 lutego 1977 r.

Rocznik Olsztyński, t. 11, Olsztyn 1975 (nadesł. Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie).

Rozprawy i Sprawozdania Muzeum Narodowego w Krakowie, t. 11, Kraków 1976 (nadesł. Muzeum Narodowe w Krakowie).

Sprawozdania Archeologiczne, t. 28, Wrocław 1976 (nadesł. Redakcja „Sprawozdań Archeologicznych” w Krakowie).

Studia i Materiały Lubelskie, t. 7, Lublin 1976 (nadesł. Muzeum Okręgowe w Lublinie).

Sześlińska W., Tomaszewicz J. — Katalog dokumentów pergaminowych Biblioteki Czartoryskich w Krakowie, cz. 1. Dokumenty z lat 1148—1506, Kraków 1973 (nadesł. Muzeum Narodowe w Krakowie).

Szkice Nyskie. Studia i Materiały, t. 1, Opole 1974 (nadesł. Muzeum w Nysie).

Szapka J. — Studia nad stosunkami rynkowymi w ekonomii malborskiej w XVI wieku, Malbork 1976 (nadesł. Muzeum Zamkowe w Malborku).

Słiwa J. — Amulety egipskie, Kraków 1976 (nadesł. Muzeum Narodowe w Krakowie).

Warszawskie Materiały Archeologiczne, t. 8, Warszawa 1976 (nadesł. Urząd Konserwatorski m. st. Warszawy).

Wiadomości Archeologiczne, t. 41, Warszawa 1976 (nadesł. Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie).

Wiesiołowski J. — Ambroży Pampowski — starosta Jagiellonów. Wrocław 1976 (nadesł. Biblioteka Kórnicka PAN w Kórniku).

Zabytki kultury ludowej na Śląsku i w Częstochowskiem, Bytom 1975 (nadesł. Muzeum Górnośląskie w Bytomiu).

Zielonogórskie Zeszyty Muzealne, t. 5, Zielona Góra 1975 (nadesł. Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze).

Zygulski K. — Publiczność galerii malarstwa w Polsce. Studium socjologiczne, Poznań 1975 (nadesł. Muzeum Narodowe w Poznaniu).

(new.)